СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIX. Ч. 200. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 28-го СЕРПНЯ 1951. — No. 200. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 28, 1951. VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

СЕНАТОРИ ПРИСПІШУЮТЬ ЗАКОНОПРОЄКТИ В СПРАВІ ОЗБРОЄННЯ

Вашингтон, 26 серпня. — Два законопроєкти, які вимагають понад $60,000,000,000 на збройні сили нації, мають вигляди на значний поступ у сенатських комісіях в теперішньому тижні. Сен. Ричард Б. Россел зажадав від своєї комісії збройної служби ухвалювати пересічно по одному біліонові долярів на військові установи, щоб вирішити долю цілого билу, який обіймає видаток $5,780,000,000. Він надіється викінчити складання свідоцтв у комісії цього тижня і подати повному Сенатові наприкінці тижня цілий законопроєкт, що уповноважує уряд здійснити сотні проєктів, між ними й ті, що сповиті найбільшою тайною і що їх опрацювала армія, фльота або повітряні сили, беручи за підставу, що загальне число вояків дійде до 3,500,000 в активній службі.

Сен. Джозеф К. О'Магоні, як голова комісії, надіється закінчити за тиждень переслухання в підкомісії фондів для оборонних агенцій. Його комісія має перед собою бил для схвалення видатків на $56,500,000,000, який уже перейшов Палату Репрезентантів. — Обидва згадані били належать до списку „примусових" билів, тобто таких, які Конгрес мусить ухвалити ще перед закінченням теперішньої сесії. Сен. О'Магоні працював над цими видатками разом з різними урядовцями з департаменту оборони кілька тижнів, щоб якось обняти їх в одну цілість. Будівельний бил охоплює цілу сітку повітряних баз у нації країні та в різних країнах за морем, щоб зрівняти з експансивною діяльністю Росії і її сателітів.

СПРАВА МИРОВОГО ДОГОВОРУ З ЯПОНІЄЮ вибивається на чоло політичних подій. Конференція в цій справі має початися 4-го вересня в Сан Франсіско. В підготовці конференції, головний „архітект" договору, амбасадор до спеціяльних доручень Джан Фостер Доллес (зліва) відбув ще одну нараду з президентом Труманом в Білому Домі, після якої розмовляє з асистентом державного секретаря, Діном Руском.

НОВІ КОМУНІСТИЧНІ ОБВИНУВАЧЕННЯ ПРОТИ АЛІЯНТІВ В КОРЕЇ

ЧЕРВОНІ ЗАКИДАЮТЬ АЛІЯНТАМ НОВІ ПОРУШЕННЯ НЕВТРАЛІЗОВАНОЇ ЗОНИ В КАЕСОНҐ ТА ПЕРЕЛЕТ АЛІЯНТСЬКИХ ЛІТАКІВ ПОНАД КИТАЙСЬКУ ТЕРИТОРІЮ.

Токіо, 27. серпня. — Комуністична радіовисильня в Пейпіні видвигнула цілий ряд нових обвинувачень проти аліянтів в Кореї, виправдуючи ними продовжування заініційованої комуністами перерви в розмовах в справі перемир'я в Каесонґ. Зокрема обвинувачується, що аліянтські літаки порушили „невтральність" Китаю, перелітаючи понад Шанхай, Цінтао і цілий ряд інших східно-китайських міст.

Пейпінська радіовисильня твердить, що „ошаліла аґресивна акція американської авіяції проти Китаю є цілком певно у зв'язку з її скритовбивчою акцією в Каесонґ; тепер ще більше наявно, що американський уряд свідомо бажає закінчити переговори для припинення війни". Як відомо, комуністи самі перервали мирові переговори в Каесонґ в дні 23-го серпня, мотивуючи це твердженням, мовляв аліянтський літак скинув бомби на невтралізовану зону в Каесонґ, де відбувалися переговори. Аліянтське командування рішучо відкинуло комуністичні обвинувачення, доказуючи їхню безпідставність і безглуздя, і пропонуючи рівночасно комуністам продовжувати конференцію. Досі червоні не дали ще офіціяльної відповіді на аліянтські пропозиції, але з коментарів комуністичної преси і радія виходить недвозначно, що комуністи не думають відновляти переговорів як довго аліянти не — „признаються" до вини та не виправдаються і не дадуть „ґарантій", що того роду випадки більше не повторяться. Аліянтський головний командант на Далекому Сході, ген. Ріджвей, назвав попередні комуністичні твердження „фальшем". В новому комуністичному обвинуваченні говориться, що сімох — „цивільно одягнених" південних корейців намагалися в невтралізованій зоні Каесонґу вбити комуністичного військового сторожа, але були прогнаі, та що опісля сім американських 'літаків перелетіло понад Каесонґ. В іншому повідомленні з Пейпіну говориться, що аліянтські літаки мали перелетіти минулого четверга і суботи понад територію Шанхаю та східно-китайські провінції Шантунґ, Чекіян і Кіянгсу. Представник ген. Ріджвея заявив, що ці комуністичні обвинувачення, як і попередні, є безпідставні.

ПІДОЗРІЛА ПОЯВА „КАВКАЗЦІВ" НА КОРЕЙСЬКОМУ ФРОНТІ

Токіо. — З авторитетних джерел тут поінформовано, що в останньому перекинено до Кореї понад 2,000 „кавказьких військ", правдоподібно совєтських, які мали б взяти участь в боях на випадок остаточного заломання мирових переговорів в Каесонґ. Ці „кавказькі" війська розташовано здовж головного шляху з Пйонґянґ до Каесонґ і вони в кожній хвилині могли б бути перекинені на фронт. Рівночасно повідомляється, що здовж східного і західного побереж Північної Кореї розташована ‚кавказька' зенітна артилерія, забезпечена наймодернішою протилітунською зброєю, включно з радаром. Точної національности — тих „кавказьких" військ не встановлено, але їх вважається за „добровольські" частини із совєтської армії. Кружляють теж непотверджені офіціяльно вістки, що на корейський фронт перекидується щораз більші маси ‚добровольців' з опанованих Совєтами европейських країн. Американська повітряна розвідка стверджує інтензивне підтягання ворожих підкріплень на цілий 130 - милевий фронт, добачуючи в тому, як і в характері ворожої пропаґанди, виразну підготовку до нового наступу свіжими великими силами.

ДОМАГАЮТЬСЯ СЛІДСТВА В КОНҐРЕСІ НАД УБИВСТВОМ ГОЛОГАНА

Вашингтон. — Конґресмен В. Стерлінґ Кол зажадав, щоб Палата Репрезентантів перевірила аж до дна дивовижну справу вбивства полк. Вилйема В. Гологана, що сталося сім років тому поза німецьким фронтом в Італії. Конґресмен домагається вияснення від департаменту оборони, чому він сам не переводив енергійного слідства в цій справі, а треба було приватного втручання брата небіжчика. Опублікований фантастичний звіт Пентаґону твердить, що майора Гологана, як команданта горстки партизанів, спущених парашутами поза німецьким фронтом, наперед отруїли самі партизани, а опісля застрелили і вкинули до озера Орта. Його тіло, прошите двома револьверовими кулями, витягнули з води щойно в червні 1951 р. Тепер в убивстві обвинувачують двох колишніх американських вояків, а саме лейтенанта армії Алда Ікарді з Питсбурґу і сержанта Карло Ґ. Лодолсе з Рочестеру, Н. Й. Вони обидва відпекуються від вчинку, кажучи, що їх зізнання не були викінчені. Тому, що американський закон не може їх притягнути до карної відповідальності, їх обох мають видати італійській владі на суд разом з їхніми італійськими спільниками — комуністами, обвинуваченими в убивстві.

ІНДІЯ ПІДПИШЕ СЕПАРАТНИЙ МИРОВИЙ ДОГОВІР З ЯПОНІЄЮ

За останніми вістями з Ню Дельгі, премієр Джаварлал Неру заявив, що Індія підпише мировий договір з Японією окремо тільки після того, як інші країни підпишуть його на конференції у Сан Франсіско 4 вересня. Коли його запитали, чи це становище подиктоване наставленням Совєтів до мирового договору з Японією, Неру заявив, що Індія йде своїм власним шляхом, без уваги на СССР.

Урядовий совєтський орган Ізвєстія обвинувачує Америку, наче б вона хотіла прикувати Японію до свого воза і зробити з неї свою колонію в Азії.

Ці вісті наспіли вже після того, як Злучені Держави та Індія обмінялися дипломатичними нотами в справі становища Індії до мирового договору з Японією. Індія вислала в четвер вашинґтонському урядові ноту із заявою, що не візьме участи в конференції в Сан Франсіско, бо Америка, згідно з американсько-японським оборонним пактом, поставила в договорі точку про втримування американських військ у Японії вже після підписання договору. Індія запротестувала проти такої умови, а при цій нагоді висунула ще інші домагання, між ін., щоб острови Рюкю й Бонін не були віддані під протекторат Об'єднаних Націй і щоб острів Формозу повернути Китаєві, а острови Курилі й південний Сахалин передати Росії.

Американська відповідь на ці закиди, вислана в неділю 26 серпня і зредаґована в суворім тоні, відкидає закиди Індії, начебто цей договір загрожував мирові і пригадує, що премієр Японії Йошідо признав, що американські мирові пропозиції виявляють справедливість, великодушність та ідеалізм. Нота також підкреслює непослідованість Індії, що вимагає віддати одні острови Японії, а інші Росії. Втримування американських військ в Японії потрібне для оборони Японії від аґресорів.

НЕФОРМАЛЬНИЙ АМЕРИКАНСЬКО-ЮГОСЛАВСЬКИЙ ДОГОВІР ПРОТИ АҐРЕСІЇ

Блед, Югославія. У висліді відвідин спеціяльного висланника президента Трумана, Аверела Гаррімана Югославії та його нарад з маршалом Тітом, між Югославією і Злученими Державами заіснував фактичний, хоча й не підписаний формально договір про взаємну оборону перед всякою аґресією—повідомляють тут з поінформованих Джерел. Гарриман відвідав Югославію в поворотній дорозі з Ірану, де він посередничав в англо-іранському нафтовому спорі. Зупинившись минулої суботи в літній резиденції Тіта, він обговорив з ним та іншими членами югославського уряду всі важливіші проблеми відносно господарських і оборонних можливостей Югославії в обставинах теперішньої совєтської загрози. Гарриман, виїжджаючи до Лондону і Парижу, де він відбуде наради з ген. Айзенгавером, заявив, що з югославським урядом він обговорив такі проблеми: 1. Американська господарська і військова допомога для Югославії; 2. способи і засоби проти третьої світової війни; 3. внутрішні проблеми Югославії; 4. совєтська політика у відношенні до не-совєтського світу; 5. тактика і цілі Кремля; 6. індівідуальність і „вождівство" Сталіна; 7. можливі наслідки евентуального совєтського нападу на Югославію; 8. югославські пляни для поширення господарства. В нарадах, крім Тіта і Гаррімана, взяли участь: американський амбасадор Джордж Аллен, югославський міністер закордонних справ Едвард Карделдж, голова державної господарської ради Борис Кідріч, міністер внутрішніх справ Александер Ранковіч та цілий ряд інших високих державних достойників..

КОНВЕНЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ЗА ЗВІЛЬНЕННЯ ОВТИСА

Ню Йорк. — Ветерани Чужинних Воєн, як друга найбільша організація американських ветеранів, яка з'їхалася на конвенцію до Ню Йорку, вислала до президента Трумана домагання, щоб він негайно почав кроки для звільнення з тюрми американського журналіста Вилйема Овтиса, якого засуджено в чеській Празі на десятирічну тюрму ніби за шпигунство. В резолюції висловлене також домагання, щоб ЗДА пірвали торговельні зв'язки з Чехословаччиною. — Конвенція почалася в неділю ввечорі при співучасті 4,000 ветеранів в касарні 71 полку на Лексінґтон Евеню. Весь час прибувають нові учасники, число яких мабуть дійде до 75,000. Конвенція триватиме до п'ятниці.

ЗА ОДНОРОДНІ РУШНИЦІ ДЛЯ АТЛАНТІЙСЬКИХ КРАЇН

Вашингтон, 26. серпня. — Американські знавці різних родів зброї піддають думку, щоб наперед випробувати різні моделі крісів, які мали б бути вжиті для спільної оборони країн з Північно-Атлантійського Пакту, коли стало відомо, що між деякими державами виникли непорозуміння у цій справі. Саме тепер відбувається конференція міністрів оборони країн, на якій британські делеґати заявили, що їхня країна піде вперед з виробом свого кріса, без уваги на інші країни. Це виявило, що Британія плекає свою традиційну національну амбітність і хотіла б її затримати. Проти цього стали делеґати ЗДА і Канади, які вже між собою порозумілися в справі однородної зброї для оборони проти аґресії. Негайно після цього випадку скликали нове засідання, на якому дійшло до згоди, що всі більші роди зброї повинні бути однородні, тільки малі можуть бути окремі.

● **У Сан Франсіско росіяни замовили дім з 35 кімнат** на мешкання підчас конференції для підписання мирового договору з Японією. Умови найму подав совєтський консул Константин Єфремов в міськім туристичнім бюрі.

ІТАЛІЯ ОСТЕРІГАЄ ЮГОСЛАВІЮ В СПРАВІ ТРІЄСТУ

Рим. — Користаючи з нагоди побуту Аверела Гаррімана в Югославії, Італія знову видвигнула свої домагання відносно Трієсту, остерігаючи Югославію, що її неуступчивість в тій справі може тільки збільшити напруження між Римом і Білгородом, що може бути найменш бажане для Югославії в теперішніх обставинах. Італійську осторогу проголошено тепер неформально через пресову аґенцію, але вона цілком покривається з дотеперішньою акцією італійського уряду. Справу Трієсту задумує видвигнути інаклійський премієр де Ґаспері при своїй найближчій зустрічі з президентом Труманом та державним секретарем Ачесоном при нагоді їх спільного побуту на конференції в справі мирового договору з Японією, що починається 4-го вересня в Сан Франсіско.

АЛІЯНТСЬКІ ЛІТАКИ ЗБОМБАРДУВАЛИ ВОРОЖУ БАЗУ БІЛЯ СИБІРСЬКОГО КОРДОНУ

Токіо. — Сильні з'єднання аліянтських бомбардувальників з баз в Японії і на Окінаві, в супроводі боєвих турболітаків, виконали минулої суботи концентровану атаку на північнокорейський порт і залізничий вузол Рашін, положений в безпосередньому віддаленні від совєтсько-сибірського кордону. Аліянтські літаки скинули понад 300 тон бомб на місцеві портові споруди, залізничо-ремонтні варстати та на комунікаційні получення. В налеті взяли участь 35 суперфортець, не натрапляючи на жадний спротив з боку ворога. Перший налет на цю важливу ворожу базу та комунікаційний центр відбувся точно рік тому, але після того департамент оборони був заборонив ген. Мек Артурові продовжувати цю акцію ,щоб не дразнити Совєтів.

ЖНИВА ЗА ЗАЛІЗНОЮ ЗАСЛОНОЮ НАТРАПЛЯЮТЬ НА ТРУДНОЩІ

Відень. — Вже надовго перед цьогорічними жнивами комуністична пропаґанда проголосила, що це будуть „жнива для миру" та намагалася „наставити" своїх рабів, щоб вони останні свої сили, разом з останнім зерном хліба віддали державі. Але не зважаючи на всю пропаґанду та на мобілізацію дослівно всього населення, від вояків і поліції починаючи, а на шкільній дітворі кінчаючи, — жнива, виходило б, не випали ані наполовину так, як того Москва хотіла і тепер заповідається нову акцію проти „ворогів народу" і саботажників у жнивах. Хлібоздача державі мала бути закінчена 20-го серпня, але чотири дні після того повідомлено, що багато селян і колгоспів в сателітських країнах не виконали ані навіть половини своїх призначених їм плянів.

ГЕН. ПРОКУРАТОР МЕК ҐРАТ ВИСТУПИТЬ НА ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРАХ ЗУАДК

Филаделфія. — З канцелярії ЗУАДКомітету повідомляють, що ґенеральний прокуратор Злучених Держав, Говард Мек Ґрат, прийняв запрошення і виступить з промовою на Загальних Зборах цього Комітету, що відбудуться в днях 12-14 жовтня ц. р. Генеральний прокуратор виступить під час великої мистецької імпрези, — яка відбудеться з нагоди Загальних Зборів ЗУАДКомітету в Метрополитен Опера Гавз у Филаделфії в суботу 13-го жовтня при участі найвидатніших артистичних сил. Під час ділових зборів виступлять ще й інші американські представники, зокрема член Д.П. Комісії Едвард О'Коннор. Ген. прокуратор Мек Ґрат, приймаючи запрошення на виступ, висловив м. ін. надію, що на зборах він зустріне багатьох з тих колишніх українських скитальців, з якими він зустрічався під час своєї поїздки по таборах Д.П. в Німеччині, додаючи, що українські табори були між усіми найчистіше і найкраще зорганізовані.

ЕВАКУАЦІЯ БРИТАНЦІВ З ІРАНСЬКИХ НАФТОВИХ ТЕРЕНІВ

Тегеран, Іран. Британські інженери і техніки закінчили вчора свою евакуацію з нафтових теренів Ірану, переїжджаючи тимчасово до Абадан, звідки мають виїхати до Англії. Тим самим видобування нафтової ропи перейшло в недосвідчені іранські руки, викликуючи помітне негодування між самими іранцями. На вчорашньому засіданні парляменту один з впливових послів виступив з явним обвинуваченням в „зраді" проти премієра Моссадеха, скидуючи на нього вину за розбиття переговорів з Анґлією. Член парляменту Хамаль Імамі заявив: „Ми ухвалили націоналізацію нашої нафти на те, щоб припинити нужду в країні, а не щоб загрозити її незалежність; якщоб ми були знали, що націоналізація може призвести нашу країну до руїни, ми ніколи не були б рішилилися на такий крок". З гострою критикою проти Моссадеха виступали теж інші посли. Британці знову виявили готовість продовжувати переговори, якщо іранський уряд змінить своє дотеперішнє безкомпромісове становище.

ШІСТЬ СТЕЙТІВ ПЛАТЯТЬ ПОНАД ПОЛОВИНУ ВСІХ ПОДАТКІВ

Вашингтон. — Більше ніж половину податків у скарбовому році, що закінчився 30 червня ц.р., заплатили шість стейтів, як це виявляє бюро внутрішнього прибутку. Стейти Каліфорнія, Ілиной, Мишиген, Ню Йорк, Огайо і Пенсилвенія дали 56.42 відсотків податкових прибутків загальною висотою $28,467,568,657. а ввесь податок з 48 стейтів і з посілостей Аляски, Гаваїв та Порто Ріка приніс $50,445,686,315. Податок платили корпорації, тобто підприємства, поодинокі особи, з доходів, а крім того були ще податки від продажу, з мита та прибутки з різних оплат. Серед поодиноких родів приходів на важливе місце вибивається податок від виробу й продажу алькогольних напоїв ($2,546,-807,924) і від тютюну ($1,380,-396,000).

БІЙКА З ПОЛІЦІЄЮ – ЗАБАВА ДЛЯ ВУЛИЧНОГО ШУМОВИННЯ В СТОККГОЛЬМІ

Стокгольм, Швеція. Від деякого часу в цій шведській столиці відбуваються під кінець кожного тижня „забави", що притягають щораз більше місцевих і закордонних туристів. Кожної суботи вуличне шумовиння: злодії, проститутки та всілякі „добровольці" головно з-поміж молоді збираються в місцевому парку Берзелі в центрі міста і починають напаствувати поліцію, з чого поступово вив'язується загальна бійка. Минулої суботи взяло участь в такій „забаві" понад 2,000 осіб з одного боку та понад 300 поліцаїв з другого. Поліція розганяла товпу шаблями, а товпа зі свого боку надробляла криком. Кільканадцять осіб було поранених і 15 заарештованих. Безпорядки не мають жадного політичного підкладу.

В АМЕРИЦІ

● **Ген. Доґлес Мек Артур** твердить, що Японія піде з вільним Західним світом без уваги на становище Росії. Він має листи в цій спарві від японського премієра Шіґеру Йошіда.

● **175-річчя нападу британців і німців** з провінції Гессен нагадав часопис Бруклин Іґл у статті, яка описує цей напад на передмістя Флетбуш 23 серпня 1776 р. Американці зайняли тоді становище в теперішньому Проспект Парку.

● **„Дім Живучого Жидівства"** буде віднкритий 1 вересня в Ню Йорку (перехрестя 65 вулиці й П'ятої евеню). Його будова коштує мільйон долярів. Будинок має десять поверхів.

В СВІТІ

● **Зустрічати контракцією** загрозу, спричинювану Совєтами скрізь у світі, ухвалила паризька конференція міжнародної Федерації Ветеранських Організацій, — сказав генеральний секретар Федерації Е. Нюкомб, що повернувся оце з Парижу до Ню Йорку на наради з органами О.Н.

● **2502-гу річницю народження** китайського мудреця Конфуція відсвяткували на Формозі під керівництвом Чай-Кай-ші.

● **Складена таємна угода** про надсилку частин Червоної Армії з СССР до Мадярщини „для тренування"; одночасно мадярські війська надсилатимуться до СССР для „тренування", — заявив новоприбулий утікач з Мадярщини.

● **На 20% скоротити споживання** електроенерґії наступної зими пропонує англійський уряд своїй індустрії. Також буде раціоналізоване споживання вугілля.

● **Скоро очистити шлях для усунення британських військ із зони Суецького каналу** обіцяв премієр Єгипту перед зборами провідної партії Вафдистів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily exxcept Sundays, and holidays bv the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СЛОВА І ДІЛА

Актуалізація української справи на американському і міжнародному теренах, широкий розголос, що його має кожна подія, зв'язана з Україною та з українськими змаганнями, велика увага, яку приділюється в міжнародних колах всім українським виступам і починам, все це ставить окремі вимоги до українців у вільному світі та вимагає окремої дбайливости в їхніх словах і ділах. Світ бо приглядається тим українцям, що їх бачить, спостерігає їх та робить на цій підставі відповідні висновки до всіх українців та до української справи.

Поминаючи цю кон'юнктуральність для української справи не можна не признати, що для самої актуалізації українських змагань в світі причинилися не в малій мірі й самі українці. Причинилися словами і ділами. Наявність великої маси політичної еміграції в Европі, розселення великої частини по різних країнах та рухливість маси цих переселенців і їх досягнення в багатьох галузях життя створило у великій мірі це тло, на якому актуалізується обильно скроплена кров'ю на Рідній Землі справа українського визволення.

Говорячи про сам американський терен, по адресі українців досить часто доводиться слухати найкращі признання і завваги. Українські юнаки в школах вибиваються своїми спосібностями і своєю пильністю та часто стають прикладом для своїх співтоваришів, включно з американцями. Українські робітники здобувають собі найкращі признання своєю трудолюбивістю, чистотою та знанням. На міжнаціональних імпрезах та виставках українські артисти і мистці здобувають перші місця і перші нагороди. Подібне діється в Канаді, в Англії, в Австралії, в країнах Південної Америки. Це ті конкретні діла, що в сумі створюють першорядне тло, на якому може дозрівати українська справа в її політичному аспекті.

Звичайно, все це ще далеко не все, що українська спільнота у вільному світі може і повинна зробити. Багато ділянок ще занедбано, багато можливостей ще не використано. Але навіть і це, що зроблено і що робиться, у нас аж ніяк не капіталізується в цілій повноті політично. У нас завжди якась колізія між словами і ділами, або між ділами і словами. Ми рідко коли потрапляємо створити між одним і другим повну синтезу, що мала б далеко більший ефект, ніж його можуть мати слова без діл, або діла без відповідної капіталізації.

На наших очах починає здійснюватися заповіджений державним секретарем Ачесоном „новий реалізм" у відношенні до історичного російського імперіялізму. Українці мають першорядну можливість, щоби цей процес відповідно приспішити та надати йому ще виразнішого характеру в користь української визвольної справи. Виступи поодиноких українських діячів на сторінках американської преси та голос в академічній дискусії на ці теми, далеко невистачальний. Ми бачили, якого розголосу набрав, наприклад, останній російський з'їзд в Штутгарті та об'єднання кількох російських груп в одне політичне представництво. Це був виразний, хоча й хитрий крок проти „нового реалізму". Що практично роблять українці, щоб його щонайменше невтралізувати? Якщо американська преса з помітною готовістю підхопила заяву одного еміґранта про українську опозицію проти ліплення нового білого імперіялістичного російського фронту, то який відгомін міг би мати обдуманий солідарний виступ української репрезентації? Чому на консолідацію і активність російського білого єдинонеділимського фронту не відповідять такою і ще більшою консолідацією та активізацією українські самостійницькі сили? Відповіді на це напевно очікує весь український загал.

На американському терені заповідаються на найближчий час деякі „слова і діла", що можуть мати свій вплив на „новий реалізм" в американській і міжнародній політиці відносно Росії. В жовтні відбудуться Загальні Збори ЗУАДКомітету і на тлі його єдиної в своєму роді активности та успіхів виступить генеральний прокуратор Злучених Держав, достойний Говард МекҐрат, крім інших високих державних достойників. На дещо пізніше плянує велику демонстрацію в Ню Йорку УККомітет. Можна сподіватись, що по лінії піддержки „нового реалізму" піде теж ввесь наш найближчий громадський сезон, підуть слова і діла. До подібних слів і діл наглить положення і кон'юнктура теж українців в Европі то по всіх країнах і континентах.

НЕЗАСЛУЖЕНА КРИВДА

Палата Репрезентантів відкинула урядову пропозицію і не признала урядовій Комісії для Переміщених Осіб додаткових 2,431.000 долярів, необхідних для виконання додаткових завдань, зв'язаних з продовженням переселенчого закону. Мотивів такого становища Палати Репрезентантів не подано, але які б вони не були, таке становище робить незаслужену кривду однаково, як цій урядовій аґенції, Д.П.Комісії, з існуванням та працею якої зв'язані найшляхетніші вияви американської гуманітарности, так і багатьом десяткам тисяч знедоленим людським істотам в европейських таборах переселенців, які без окремої допомоги ніколи не зможуть вирватись з теперішніх злиднів.

З кінцем червня ц. р. Конґрес ухвалив законопроєкт, на підставі якого продовжено ще на шість місяців існуючий переселенчий закон ДП, даючи тим самим можність використати повну передбачену законом квоту іміґраційних віз, яка з будь - яких причин не могла бути використана в означеному попередньо часі. Значить, новий закон не збільшував ухваленої раніше квоти, але тільки продовжував час на її використання. Згідно з попереднім законом всі візи повинні були бути використані до кінця червня. Якщо не будуть використані, тоді мали бути уневажнені. Під напором публічної опінії, Конґрес продовжив важність віз до 31-го грудня, але з тим самим застереженням, що вони будуть уневажнені, якщо не будуть використані в призначеному часі.

Іміґраційні візи не були використані вповні напевно не з вини самих кандидатів на іміґрантів, ані теж з вини консулярних чи будь-яких інших властей. Це були радше „обставини", усі ті численні формальності і головно „скринінґи", що їх мусить перейти кожний скиталець, заки його признають придатним до виїзду до ЗДА. У висліді, з кінцем червня на всіх дозволених законом 341,000 віз для скитальців ще понад 60,000 не було використаних цілком, рівночасно з досить великою кількістю, яка ще була в „процесі". В тій цілі було запропоновано і ухвалено в Конґресі продовження дійсности закону. За цих продовжених шість місяців, з яких сьогодні залишилось ще тільки чотири, багато з тих невикористаних 60,000 віз можуть бути використані і це з подвійною користю; для тих, що з віз скористають і зможуть наостанці вихопитись з европейських злиднів на американську волю, як і для самої Америки, яка і між тими, що ще приїхали б, напевно дістала б багато високо кваліфікованих сил та найкращих кандидатів на своїх льояльних громадян, як їх дістала між тими, що вже приїхали.

Рішення Палати Репрезентантів щодо додаткових фондів на потреби Д.П.Комісі ще не є остаточне. Ця сама справа опиниться ще в Сенаті і треба сподіватися, що власне Сенат направить цю незаслужену кривду для Д.П.Комісії та для скитальців і признає Комісії потрібні їй фонди.

П. Заярський

ПАМ'ЯТІ ПОЕТА-БОРЦЯ

(До 30 роковин героїчної смерти Григорія Чупринки)
1921—1951

„Як гнів і жаль його охопить,
Він дух свій виявить в бою
І КРОВ'Ю ВЛАСНОЮ ОКРОПИТЬ
ЖАГУЧУ ПРОПОВІДЬ СВОЮ!
Г. Чупринка

Ці слова видатного українського поета-новатора Григорія Чупринки, що ними він схарактеризував завдання поета-пророка, якнайкраще характеризують його самого. Це були не порожні слова, не порожня патетична деклямація — це була щира правда, окроплена в дійсності власною кров'ю відданого патріота і борця за волю і незалежність України. Тридцять років тому — 28. серпня 1921 року — ворожа большевицька куля припинила життєвий і творчий шлях бунтівливого, непримиренного і завзятого борця і поета. В цей же день полягло смертю героїв ще 38 товаришів поета. Всі вони були членами Центрального Повстанського Комітету України. Всі вони були розстріляні руками большевицьких катів. Вічна їм пам'ять і вічна їм слава!

Син козака з Чернігівщини — Григорій Оврамович Чупринка вже з дитинства відзначався своєю буйною бунтівливою вдачею, що не терпіла неправди і несправедливости. В роки першої революції 1905 року Чупринка був у перших рядах борців з московським царським самодержавством. За це він зазнав і арештів, і в'язниці. і заборони жити в рідній Чернігівщині. Та ніщо не зломило гордий козачий дух непримиренного і завзятого борця.

Тюрма ще більше загартувала бойовий дух Чупринки, тюрма стала для нього ще й школою українознавства та національної свідомости. Роки між двома революціями з їх занепадом українського життя, з їх тяжкими умовами політичної реакції не могли не відбитися на Чупринці. Тяжкі настрої суму, туги і безнайности часто зустрічаються в його поезіях. Чупринка топить своє горе в горілці, місто його деморалізує. Поет шукає розради в природі, чудовій, багатій, розкішній природі українського села. Поет-новатор, що кохається в музиці рідного слова, Чупринка, цей „лицар чистої краси" звертається до рідної природи, вбачаючи в ній це джерело вічної краси:

„Хоч нема в мене рідні,
Так рідня ж мені природа,
Сестри єсть в мене одні —
Щира Муза та Свобода.
В бурі матір маю я,
Степ квітчастий — то мій батько,
Пісня вільная моя —
Найулюблене дитятко.

Чупринка свідомий великих завдань поета. Хоч він і проголошує гасло вільного мистецтва, та це гасло у нього поєднується з гаслом великого призначення поетичної діяльности. Поет повинен бути творцем і носієм високих ідей, поет повинен бути пророком і борцем за правду!

О ні, поет — не ґладіятор,
Що бавить натовп цирковий!
Поет — пророк, поет — новатор
І вільний мучень життьовий.

Огнистим цвітом він цвіте
І в світових сліпих блуканнях
До правди впевнений іде.

Чупринка в українській літературі і був тим новатором і „вільним мучеником життьовим", що непохитно і впевнено ішов до правди, що свою жагучу проповідь окропив власною кров'ю.

Новаторство Чупринки полягало передусім у нових мистецьких формах, якими він збагатив українську поезію. „В багатстві звуків — сила Чупринки", — каже С. Єфремов. Звукова сторона поезії Чупринки — це не якась „безмістовна музика", а це, як каже М. Євшан, — „виплив того ТВОРЧОГО ЕНТУЗІЯЗМУ, який обіймає в собі і ціле небо і ціле пекло, який може кидати бризки веселого сміху та кривавого плачу душі". І ще одну характеристичну рису треба відзначити. Це надзвичайна щирість і правдивість творів Чупринки. Чупринка, як каже М. Євшан, — „правду вносить до поезії". Цю вірну думку видатного українського критика, висловлену ще 1911 року, Чупринка ствердив через десять років своїм героїчним ділом! Скільки правди і щирости в усіх його поезіях на теми особисті, скільки правди і щирости і в його поезіях на теми громадсько-політичні.

„Я не гнусь, мов раб, під гнітом,
Доле, мачухо лиха,
Знай — з тобою, з цілим світом
Я поб'юсь з лицем відкритим
Проти злости і гріха.
Смерті в очі я загляну,
Жах могильний я стерплю:
Все одно я маю рану
Нестерпучу, нездоланну —
Рану смертного жалю.

Скільки правди і щирости в цій прекрасній поезії! Як ми в теперішніх умовах страшних переслідувань української поезії на нашій Батьківщині тужимо за такими поетами, що як Чупринка ідуть незломні, невгнуті, „б'ються з лицем відкритим проти злости і гріха", що сміливо дивляться смерті в очі, що дух свій героїчний виявляють в бою, що „власною кров'ю окроплюють жагучу проповідь свою"! Таким поетом був у нас ГРИГОРІЙ ЧУПРИНКА! З перших своїх творів і до останніх він „в світових сліпих блуканнях до правди впевнений ішов", ішов невпинно шляхом боротьби за Правду і Свободу свого народу.

Ще в ранньому своєму вірші „Рідний Край" Чупринка не тільки малював разючі контрасти між чудовою природою України і тяжким невільницьким життям українського народу, не тільки він висловлював свою віру, що рідний край буде таки колись „вільнним наяву", а й показав перші вісники цього неминучого приходу нових вільних часів, по-

(Закінчення на стор. 3-тій)

Я. Шумелда

СУЧАСНА ІНФЛЯЦІЯ

(Її джерела та розміри інфляційної загрози в майбутньому)

I

Одним з центральних явищ в житті ЗДА є інфляція. Впарі з труднощами що прийшли з вибухом корейської війни з'явилася ще й ця господарська недуга, яка тепер завдає стільки клопотів Конґресові, федеральному урядові, робітничим юніям, об'єднанням підприємців та яка тяжить на кожній людині цієї держави.

Які є справжні причини сучасної інфляції?

Теорія політичної економії називає інфляцією забурення, які постають у народному господарстві, як наслідок захитання рівноваги між кількістю дібр і послуг для потреб населення і його (населення) купівельною силою. З причини зменшення виробництва чи через надто велике збільшення грошей та кредиту, приходить рух цін вгору на товари й послуги при одночасному спаді вартости гроша.

Чи заснувала досі одна з цих причин або обі разом на території ЗДА?

На поставлений запит приходиться дати негативну відповідь. Дотеперішня інфляція ніяк не йшла впарі з недостачами дібр для широкого вжитку населення. В час, коли в липні-серпні минулого року, а згодом в листопаді та грудні того ж року і січні цього року, спіраля цін піднімалася бистро вгору, більшали запаси готових товарів на виробничих підприємствах, різним добром заповнювалися склади гуртової та роздрібної торгівлі. Інвентура на переломі 1950-51 р. в підприємствах на території всієї країни, не дивлячись на всю силу закупів різних споживчих дібр, виказала зріст рівня запасів товарів у порівнянні з попереднім роком. За журналом Dun's Review з травня цього року цей приріст, що підтверджується численними урядовими даними, виглядав так:

Запаси товарів у долярах	в гуртовій торгівлі	в роздрібній торгівлі	на виробництві
1949 рік	9,031.000.000	13,698.000.000	28,989.000.000
І-ший квартал 1950	9,129.000000	14,282.000.000	29,037.000.000
ІІ-гий квартал 1950	9,493.000.000	14,720.000.000	29,904.000.000
ІІІ-тій квартал 1950	9,876.000.000	15,793.000.000	30,732.000.000
IV-тий квартал 1950	10,754.000.000	16,754.000.000	34,016.000.000

Немає сумніву в тому, що на оцінці запасів в III і IV-тому чвертьріччі минулого року вже в якійсь мірі відбився спадок вартості доляра та піднесення цін на товари. Проте цього впливу не можна перецінювати, бо загально відомим є намагання підприємців якнайвижче оцінювати свої матеріяльні ресурси для податкових потреб. Зрештою, коли навіть погодимося з найбільшими песимістами в тому, що в прирості вартости товарів коло 10,000,000,000 долярів при інвентурі під кінець 1950 року в порівнянні з відповідним часом в 1949 році є ¾, що зв'язані з підйомом цін то все ж таки прийдеться ствердити, що по шести місяцях корейської війни та по кількох місяцях масових закупів скількість товарів не зменшилася, але збільшилася на більш чим 2 міліярди долярів. Завдяки високому рівневі виробництва зимою цього року та у зв'язку зі зменшенням закупів консументів від перших днів весни цього року, цей процес накопичування готових дібр продовжувався та охопив частково й літні місяці. За моїми підчисленнями, які узгляднюють перебої у виробництві весною та літом цього року, і беруть до уваги все більший відплив дібр і послуг для потреб оборони, запаси товарів на виробництвах, у гуртовій і роздільній торгівлі, мусіли б виносити під кінець липня ц. р. біля 70,000.000.000 долярів. Це був би приріст коло 9,000.000.000 долярів в порівнянні зі запасами, що були наявні в останніх днях 1950 року.

Зі стану товарів можна, коли йде про інфляцію, зробити простий висновок: **продуктів для потреб населення було й є в ЗДА подостатком. Отже не має того, що стає найгрізнішою причиною інфляційних забурень.** Не було та не має зараз того вогню, який двигав господарські недуги у світі підчас і після всіх воєн.

Важка спадщина війни в галузі гроша та кредиту

В галузі виробництва ІІ-га світова війна залишила в ЗДА всі благодійні наслідки: вона ще далі сильно збільшила, вже й до того часу високий виробничий потенціял, який несе в собі опозиційні сили до інфляції. Нові виробничі спроможності вже три рази після останньої війни кинули в інфляційну пащу велику скількість дібр і послуг і в цей спосіб заспокоїли розбурхане та високе плесо цін. Так було під кінець 1946 року, коли то знесено різні воєнні обмеження та ціни почали скоро двигатися вгору. Це саме ми бачили в інфляційному приплвві 1948 року та спостерігаємо зараз.

Далеко важча є спадщина останньої війни в галузі гроша та кредиту. Тут положено великі інфляційні енергії, які при кожній сприятливій нагоді намагається виладуватися.

У висліді цілого ряду нових емісій гроша для потреб фінансування війни скількість його в обігу зросла з 7,600.000-000 долярів в 1939 до 28,500,-000.000 долярів у 1945 році. (Цифри взято зі звіту комітету для Публичного Боргу п. з. "Our National Debt"). Цей рівень подажі грошевих засобів, не дивлячись на деякий відплив їх для різних трансакцій закордоном та замороження деякої частини в банках у висліді підвищення вимог до банків в справі вимаганих законом готівкових резерв, є зависокий в порівнянні до суспільного продукту.

Протягом останніх 10-ти років, а зокрема підчас другої світової війни, зайшли теж великі зміни в галузі кредиту. У зв'язку зі зростом державних боргів, в приватніх і державніх банках накопичилося багато різного роду федеральних заставних листів і інших цінностей. Великі доходи різних підприємств підчас війни та після неї збільшили до небувалих досі розмірів коротко — та довго — термінові вклади в мережу посередництва гроша та кредиту. Збільшені підчас війни заробітні платні та винагороди приватніх службовців, що не знаходили відповідної подажі в товарах, зі свого боку теж підбили рівень банкових депозитів. До того ж банки, що підчас війни заробили великі суми на різних трансакціях — (особливо на постачанні та на посередництві федеральним агенціям у кредиті!) самі сильно збагатіли. Все це разом мало сильний вплив на те, що зросла подажа кредитів, а ціна за вживання його чи відсоткова стопа стояла низько. Дешевий кредит і змога легко його дістати мають у собі постійно інфляційні бактерії, які шукають за сприятливим ґрунтом для свого розвитку.

Купівельна сила населення могла зрештою безпосередньо черпати для себе енергію з високих конт і інших депозитів. Їхні власники без труднощів могли їх вибирати або переливати, повністю або частинно, на тих, з якими мали якісь господарські трансакції.

Іван Керницький.

„БУДНІ Й НЕДІЛЯ"

(Із повісти: „ЛЬВІВ")

Присвячую Миколі Голубцеві

2)

Та то тільки подумати: вже „на посаді" тоді був, при колії — і одружився, взяв її голубосу, в одній димчині. Він був для неї спасенням, вивів її з нищости, з біди, приподібнив до людини. А тепер, то сторожиха в кам'яниці ніяк інакше їй не скаже, тільки „пані Канюкова", і коминяр, як приходить вимітати сажу теж каже: „Бридінь, пані!" — і в споживчій крамниці, тут же біля складу вугля, цей рябий склепар, таксамо каже, Божечку ти мій, раніше, як згадати, вона була всім за помело, а сьогодні — „пані" і „пані", іноді — то й ніяково стає від цього панькання, просто таки сором, Христе святий!

Ну, а він, Петро, самий собою був ще парень хороший, кріслатий та міцний у стегнах, і мундір на ньому урядовий, а на кепі — срібна птаха, подумаєш — багатир який, стоїть собі на схрещенні шляхів з червоною хоруговкою і роздає дирекції сталевим смокам, диригує всіми поїздами світу, — якже такому не коротися?...

А стрілочник Петро Канюка далі сторчав у дзеркалі, порізаний, як на весіллі і поліплений паперцями в порізаних місцях, — тепер він затягав бритву на пояску і висварювався, висварювався:

— Ти така господиня? Так ти мене годуєш? То-то в тебе такий борщ? То нині був борщ?... Помиї — не борщ! Тобі свиням варити, а не чоловікові!

— ...А ти липше так далі: боргуй, боргуй, хапай на книжку, а хто буде на першого те все платити? Бо я — ні, чуєш, бо я — ні! Я три перших не фасую, чуєш? Я три перших не фасую і най то фрас візьме таку господарку!...

Уже під кінець голення сходила мова на те, чому вона (Канючиха), то хлопчиська (Ленька) не тримає в крипах, що з цього шибенека виросте? Батяр, справжній батяр, бо щож би краще? В школі не вчиться, пустує, все той фортбал і той форт-бал, і вже тим форт балем повитовкав у клясах всі вікна, а подивіться, люди, як він виглядає, немов би з хмари зірвався: шмаття на собі подер, погаратав, та то треба виписати ледеря зі школи і дати до гицля, хай собаки лупить! Вже він його, дідьчого сина, привів би до лацу, вже він його провчив би, та що ти вдієш, навіть порядно перетріпати батяра нема коли, завжди в роботі і в роботі, а прийдеш до дому, то з ніг летиш і душі в собі не чуєш, звалишся на постелю, як труп, щасливий, що вже не чуєш тих гудків, тих локомотив... —

І Петро Канюка, сердитий що-неміра, кидався по кухні, як лев по клітці, витирав кулаками мило з очей і вимахував ременем, шукаючи Ленька та Ленька вже давно не було! Го, го, з нього росло добре зіленько, з того Ленька, він знав заздалегідь, що справи візьмуть такий кінець і тому вже давно тихцем змився з кухні.

Так, так, з цього хлопця вже змалечку заповідалося велике ледащо, бо і якже ж інакше могло бути: матері він не боявся, робив з нею що хотів, батько був гостем вдома, фю! фю! — гуляй душе на дозвіллі!

...Коли вже Петро Канюка, при Божій помочі, поголився і позаліплював паперцями всі свої рани, коли вмився під водопроводом, врешті, основно та сумлінно висушив бритву та сховав цю нещасну бритву в шкатулку з полиняного плюшу, тоді він, раптом, якби не той став! В одну мить чоловік повеселішав і подобрів, вже не казився і не дивився вовком на Канючиху, його погляд ставав м'який, голос теплий, а слова — хоч кострубаті, та привітні.

— Ти, слухай, — питався він дружини, — а може тобі принести вугля з пивниці?

Дрібна, тендітна постать Канючихи ставала ще більш непомітною, вона принишкла в кутку, біля печі, і мовчала, хоч тиха її душа була стривожена і серце росло від надмірного щастя... Божечку, та він же бачить, що в печі ще коли погасло, а в скриньці — от, скільки вугля, а проте — питає... Питає, бо він тепер не сердиться, бо він тепер ласкавий, ох, який він добрий, який людяний, її Петро, її чоловік!

І Петро, не дочекавши відповіді, брав відро і йшов наниз, до пивниці, і приносив Канючисі вугілля.

І ще питався:

— Ти, слухай, а може тобі трісок наколоти на розпал?

І знову радісно-тривожно стискалося голубине серце колишньої помийниці і схвильовано трусились їй коліна, як від пестощів, від ласк любовних... Божечку, та він же самий бачить, що трісок ще зісталось зраня, а питає — „чи наколоти", бо він уже такий, він дуже добрий її чоловік! Він отак: покричить-покричить, поласться і знову добрий.

І Петро, не чекаючи відповіді, брав сокирчину і декілька соснових рубанців, сходив на подвір'я, і там ґепав сокорчиною, аж лоскіт розходився по кам'яницях, а потім приходив нагору з наруччям сухих смолячків, висипав їх з гуркотом на підлогу і казав:

— На! Здається — досить.

Потім — вона мила посудину в шафлику, а він коптів люлькою на цілу хату, витирав тарілки й обережно складав у мисник.

Потім — вона гладила білизну на дощці, а він сідав на стільчик, роззувався об дерев'яного „песика", підкочував штани і гаці та мочив ноги в теплій воді.

І коли вона далі прасувала білизну, він — сидячи на полу, з волохатими ногами в мидниці, читав їй у голос газету. Докладно, літера за літерою, вичитував про всі вбивства і самогубства, всі любовні й кримінальні історії, аж поки дурманливий запах заліза та його ж таки власне, монотонне і нехитре читання, не вколисали його до сну.

Коли ж він, отак, здрімався на стільчику, Канючиха мерщій застелювала постіль, Петро лягав і закривав лице газетою, щоб йому мухи не докучали і так засипав, нераз і на пів-доби. Тоді можна було котити по хаті канони і танки, а він хропів і не здригнувся б, таке вже тверде мав спання!

(Продовження буде)

Ігор Соневицький

ДМИТРО БОРТНЯНСЬКИЙ

(1751—1825)

Двісті років минає з того часу, як в Новгород-Сіверській землі, в історичному місті Глухові, що після зруйнування Батурина став столицею Гетьманської Держави, в родині козацького старшини Стефана Бортнянського, прийшов на світ син Дмитро. Виростав хлопчиною в підсонню співучої України, а природа наділила його сріблистим сопраном. Завдяки непересічним музичним здібностям та розкішному голосові вже на провесні життя співає по хорах.

Амбіцією російських володарів XVIII ст. було зевропеїзування царського двору. Отож запрошують вони видатних мистців з Европи, щоб таким чином виплекати собі молодий мистецький авангард. З Італії до Петербурга приїжджають такі визначні композитори, як Паезієльо, Траетта, Галюппі, Сарті; останній з них, перебуваючи в маєтностях князя Патьомкіна (1787), закладає на Україні музичну консерваторію. По смерті Патьомкіна (1791) Сарті відкриває Музичну Академію в Катеринославі (1793) і працює тут аж до свого від'їзду до Італії (1801).

З другого боку московські емісарі, шукаючи за молодими талантами по всій імперії, затримувалися передовсім на тоді закріпощеній Україні, щоб звідти контингент молодих талановитих людей, вирвати їх з рідного середовища та перещіпити на новий, московський ґрунт. Ці таланти, вирвані з корінням, мали пізніше репрезентувати культуру Росії.

Така доля зустріла й Бортнянського: 13-літнім хлопчиною співає він в Придворній Царській Капелі. А що відзначався непересічними музикальними ресурсами, віддали його на студії музичної теорії до згаданого вже композитора Галюппі, що тоді перебував у столиці Росії.

З виїздом Галюппі до Венеції, Бортнянський опинився на листі стипендистів до Італії. Таким робом Бортнянський продовжує студії в свого давнього учителя, тепер в середовищі музичної метрополії світу.

У XVIII ст. Італія переживала справжню „золоту добу" опери. В европейській музиці, головно в Німеччині, прийшли в той час важливі зміни. Рік 1750 — це рік смерти Й. С. Баха, останнього й найбільшого композитора з періоду поліфонічного думання. Тоді саме повстає нова музична лябораторія т. зв. „мангаймська школа", звідкіля провадить шлях до чергової музичної епохи, епохи віденських клясиків, що її репрезентують: Гайдн, Моцарт і Бетговен. Їх музична мова — переважно гомофонічного порядку.

В Італії Бортнянський перебуває 11 років (1769-1779), головно у Венеції, звідкіля виїздив на студії також до Больонії, Неаполю та Риму. До перших його творів належать релігійні пісні „Аве Марія" (1775) та „Сальве Регіна" (1776). Згодом пише опери: „Креонт", „Алькід" та „Квінт Фабій" в стилі серйозних опер (опера серія) на італійські тексти. Вони видержують конкуренцію з іншими операми цього часу, їх виставляють у міляньській та венецькій операх. Сюжети тих опер взяті з античної історії та мітології, які зрештою в тому часі становили єдину тематику лібрет т. зв. серіозних опер.

Опери Бортнянського — італійські своїм стилем, фактурою, манірами, написані до італійських текстів. Але так воно було в той час скрізь в Европі. Італійським стилем і на італійські тексти писали навіть такі епохальні композитори XVIII ст., як Гендель, Ґлюк (по реформі новим стилем також на французькі тексти), Моцарт (за винятком тільки двох опер на німецькі тексти). Проте про Моцартові опери говорили, що це „італійські корони, викуті з щирого німецького золота". Так і в операх Бортнянського відбився вплив рідної української музики. Окрім того Бортнянський пише симфонію, сонати для чембаля, камерні твори; ці твори підтверджують блискуче знання композиторської техніки та багату музичну інвенцію нашого композитора.

В Італії Бортнянський пізнає й французьку оперу і згодом по переїзді до Росії він пише опери у французькому стилі до французьких текстів, а саме „Сокіл" (Гатчіна, 1786) та „Син-суперник" (тема Дон Карлоса, Павловське 1787), що їх виставляють на дворі престолонаслідника Павла Петровича.

У Петербурзі Бортнянський дістав посаду директора Придворної Капелі і на цьому пості він залишається аж до своєї смерти (1825). Тут він силою обставин покидає ділянку світської, а переходить на композитора церковної музики. Праця в Капелі не обмежувалася тільки до диригування, Бортнянський компонує церковні твори для Капелі. В склад капелі входив переважно український елемент і таким робом Бортнянський опиняється в рідному середовищі, хоча далекому від рідної землі. Як диригент він допровадджує Капелю до висот мистецького рівня, що за словами великого французького композитора Гектора Берліоза (1803-1869) в нічому не поступалася славнозвісній Сикстинській Капелі в Римі. З цією Капелею Бортнянський відбуває мистецьке турне по Европі, підчас якого співає Службу Божу в українській католицькій церкві св. Варвари в Відні. Як композитор в царині духовної музики Бортнянський займає одне з найвизначніших місць в історії европ. церковної музики XIX ст., а його творчість — за словами західньо-европейських музикознавців — стає початком церковної музики східнослов'янських народів.

Його твори являються актом зрілого філософського думання в музичній формі сонати, панівної форми тієї доби. Музикознавці підкреслюють у релігійних творах Бортнянського передусім майстерність поліфонічного голосоведення, прекрасне знання хорової техніки, поділ на дивізії в окремих голосових партіях, протиставлення тутті хору до сольових партій, багатство гармонічної інвенції, тобто здібність творення нових гармонічних звучань, а головно глибину релігійного почування.

Бортнянський залишив по собі велику творчу спадщину в царині церковної музики, а капеля; згадати б тільки 35 чотириголосних духовних концертів — творів циклічного порядку, 10 чотириголосних духовних концертів на два хори, 29 чотириголосних дрібних духовних творів, включно з Літургією. Всі вони видані в Москві під редакцією композитора П. Чайковського.

Не зважаючи на те, що офіційна Росія присвоїла собі Бортнянського і проголосила своїм провідним композитором, а під цим впливом чужі науковці називали його залюбки „російським Палестріною", то однак українська душа композитора і західня, італійська школа довели до того, що згодом в російській церкві творчість Бортнянського відходить у тінь перед композиціями його московських наступників.

Сьогодні 200-літня річниця з дня його народин проходить у нас без будького відгуку, за винятком газетних статтей. Коли згадати минулорічні урочисті святкування 200-річчя смерти найвизначнішого німецького церковного композитора Й. С. Баха, що голосним відгомоном пролунали по всій Німеччині, а які доводилося нам особисто переживати, то стає моторошно про рівень нашого культурного життя. Проте вина тут головно в нашій сучасній ситуації. На рідних землях комуністичний тоталітаризм, ворожий Церкві, а через те релігійній музиці, не дозволить на відсвяткування пам'яті Бортнянського. На еміграції українці не мають професійної мішаної капелі, що гідно вшанувала б пам'ять композитора виконанням його геніяльних духовних концертів, що вимагають великого вкладу праці диригента, вишколених хористів та добірних солістів. Хіба тільки кращі церковні хори могли б відзначити ювілей, виконуючи його пісні до св. Літургії, замість співати нераз чужі, московські.

Проте не тратимо надії, що українська земля відсвяткує найближчий ювілей Бортнянського не тільки блискучим виконанням його церковної музики, але може й новою поставою його опер, незнаних сучасним українцям. Адже опери Моцарта, молодшого від Бортнянського тільки на п'ять років, й досі не сходять зі сцени.

БАТЬКАМ І МАТЕРЯМ ПІД УВАГУ

Чи тямите ще ту хвилину, коли, покидаючи Рідну Землю, ви здалеку ще останній раз посилали їй прощальний погляд?

Сумно й з докором глядія тоді за вами рідна стріха. Німі, мов закам'янілі з болю й жалю, прощали вас знайомі лани й ліси, а вітерець легонький шептав Вам останню, безнадійну просьбу матері-землі української: „Вернись!, „Не покидай!"

Нема, мабуть, нікого з вас, кому б тоді болюче-болюче не стиснулось серце, а в очах не затремтіла гаряча сльоза, що, скотившись по змученому обличчі, останній раз зросила Рідну Землю. Нема теж мабуть нікого, в кого б тоді не зродилось вагання, а серце не кликало остатись та на своїй землі ділити долю й недолю мільйонів.

Це вагання тривало тільки хвилину. Ваш погляд спичив на вашій дитині, що поруч вас або у вас при грудях, дуже часто ще не відчуваючи великої трагедії, що в той час відбувалась у вашій душі, йшла з вами у далеку, незнану мандрівку. Ви тоді кріпше пригортали її до серця й... не оглядаючись вже, йшли назустріч невідомій долі, а тремтячими із зворушення устами ви шепотіли: „Прости Рідна Земле, що в тяжку годину Тебе покидаю, та роблю це для моєї дитини. Прости, Рідна Земле, дитини. Проте, прирікаю Тобі, що не забуду про Тебе ніколи, для Тебе посвячу свій труд і працю свою на чужині, а дитину мою рідну збережу для Тебе й поверну Тобі, Україно!"

Я навмисне малюю вам цей болючий образ тепер, перед початком шкільного року, щоб пригадати вам слово вашого обіту: „...а дитину мою рідну збережу для Тебе й поверну Тобі, Україно!", обіту, який ви зложили, я переконаний в тому, зі щирого серця який став для вас святим обов'язком, а який, дозволю собі сказати правду в очі, ви майже цілком занедбали.

Не хочу входити глибше в сумний стан українського виховання нашої дітвори й молоді. Для ілюстрації подам тільки приклад з Ню Йорку, де після інтенсивних закликів (на жаль, до цього треба закликів) минулого року, на кілька сотень української дітвори на самому тільки „Давнтавні", вчилось на Українських Вечірніх Курсах тільки скоро сто дітей. Не хочу займатись теж причинами того занедбання.

Потреба українського виховання для української дітвори й молоді це справа бездискусійна і не може бути ніякого оправдання на її занедбання. Занедбання, яке сталось, ми мусимо якнайскорше направити, та тільки не безконечними дискусіями, проєктами, що ніколи не доходять до виконання і теоретичними міркуваннями, але працею й ділом.

Я не маю права і повноваження звертатися до цілого українського громадянства в справі, що, на мою гадку, є одною з найважливіших у нашому іміграційному житті. Але, як голова Батьківського Комітету при Українських Вечірніх Курсах в Ню Йорку, звертаюсь до Вас Батьки й Матері українських дітей в Ню Йорку.

Вже два роки горстка досвідчених учителів-ентузіястів, під керівництвом проф. д-ра К. Кисілевського вчить — нажаль знову таки горстку — української дітвори рідної мови, історії, географії, літератури, мистецтва, музики, побуту, традицій і, словом всього, що повинен знати кожний українець.

Завдяки доброзичливости ОО. Василіян, Українські Вечірні Курси відбуваються в просторих приміщеннях Академії св. Юра при 9-ій вулиці.

Пішліть туди Вашу дитину, а коли ще за мала, щоб самій іти, приведіть її туди. Поручіть її опіці досвідчених українських педагогів, а вони зроблять те, що Ви хотіли б, та дуже часто ізза обставин не можете, допоможуть Вам здійснити Ваш обіт, збережуть найцінніший скарб, що його Ви вивезли з Рідної Землі... Вашу дитину, її чисте серце й її душу для України.

Аполінарій Осадца,
голова Батьківського Комітету при Українських Вечірніх Курсах в Ню Йорку.

ПАМ'ЯТІ ПОЕТА-БОРЦЯ

(Закінчення зі сторони 2)

казав ту конечну передумову майбутньої перемоги: СПРОТИВ СЕЛЯНСЬКИХ МАС ворогові! В цьому зростаючому спротивові серед народу проти неволі, в цій зростаючій ВОЛІ ДО ВИЗВОЛЕННЯ Чупринка побачив неминучість перемоги українського народу над своїми ворогами, побачив і показав, що увесь історичний процес веде до неминучого визволення українського народу з вікової московської неволі!

... А все ж НАДІЙНИМ [ВІЛЬНИМ ЖАРОМ
Твої сини вже розпеклись;
О Краю! може незабаром
Ти будеш вільним, як колись!

Напередодні Революції 1917 року Чупринка пророкував недалекий час національного українського відродження, закликаючи до будівничої роботи, бо незабаром на руїнах України

„знов розгориться огонь проме- [нистий,
Із давніх скрижалів обмиється [пил.

І настав довгожданий 1917 рік! Україна воскресла! З надзвичайним захватом оспівує поет нові „вільні хвилі" українського національного відродження. Радісні гимни співає поет:

„Слава Вкраїні
Любій Отчині,
Слава довіку одниині!

Єдність і згода,
Право й свобода —
Доля найкраща народа!

І не тільки оспівує відроджену Україну поет, а й іде в перших рядах збройних борців для захисту Волі і Правди України! Чупринка, що за часів першої світової війни всякими способами уникав війська, не бажаючи проливати кров за чужу і ворожу справу, тепер **один із перших вступає** до **Першого Українського Полку ім. Богдана Хмельницького** як звичайний козак! Бунтівливий і анархічний Чупринка в українському війську всіх дивує своєю надзвичайною дисциплінованістю, пильністю до своїх обов'язків. В українському війську поет користується авторитетом і пошаною і має великий вплив на козаків.

„Працю і зброю
Ми за собою
Маєм, щоб стати до бою!"

І ці слова наповнені конкретним змістом, і ці слова поета не розходяться з його ділом!

З яким болем поет спостерігає внутрішні сварки поміж окремими українськими партіями і групами! З яким гарячим пристрасним почуттям він закликав українців до єдності, вбачаючи в єдності і згоді „найкращу долю народу", попереджаючи, що „в хмарах власної пожежі лиш смерти можна досягнуть". І поет, показуючи на страдницький образ МАТЕРІ-УКРАЇНИ, благає українців послухати голосу її:

І всіх нас Мати кличе, будить,
Щоб ми пішли, як вільні люди,
ГУРТОМ до СВІТЛОЇ МЕТИ!

А в останньому передсмертному вірші-молитві „Світе тихий" Чупринка звертається з гарячою молитвою до Бога, щоб не карав наш народ тьмою, щоб послав сонце щастя і тихий світ братерської любови:

Більше сонця, більше світла!
Щоб країна вся розквітла,
Щоб чудова вільна зміна
Люд схилила на коліна
З гимном вищої хвали.

... Тихий світ святої слави,
І братерської любови
І тепла
Роздмухне огні яскраві
В час борні, заліза й крови
В царстві зла.

Проти цього „царства зла" виступив поет Чупринка, „лицар чистої краси", із зброєю в руках! І в ім'я світлих ідеалів щастя людського і світлого майбутнього свого народу, в ім'я „святої слави і братерської любови" віддав своє життя, окропивши власною кров'ю

„ЖАГУЧУ ПРОПОВІДЬ СВОЮ!

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з совєтської преси)

„ШКУРА З ПОЛІССЯ"

Останніми днями дуже багато уваги в совєтській пресі присвячується Поліссю, яке в межах УССР займає 128 адміністративних районів у восьмох областях та охоплює 6,6 міл. гектарів або 16,6% всієї посівної площі республіки. Большевики прийшли до висновку, що „більшість поліських колгоспів збирає низькі врожаї технічних і кормових культур та зерна, низька в них продуктивність худоби." Адміністрації цієї області покивано пальцем, що „Полісся — край величезних скарбів і колосальних можливостей, яким годі лежати під спудом". Директива — більший натиск покласти на годівлю худоби і свиней. „Більше м'яса, сала, шкури, молока — такий наказ дня".

ОЙ, ЩО Ж ТО ЗА ШУМ

10. липня в Києві відбувся похорон ген. лейтенанта Василя Георгієвича Рязанова. В похороні брали участь усі партійні та військові достойники Києва. Зігнано також багато людей. Рязанов, 50-літній комуніст з авіяції, як офіційно сказано, „згинув передчасною смертю". Застрелився сам чи впав з літаком — не знати.

ДОЯРКА ЧИ КОРОВА?

В 1950 р. у Харкові накладом центральної наукової бібліотеки міністерства сільського господарства СССР вийшла книжка п. з. „Передовий стахановський досвід в соціялістичному сільському господарстві." На стор. 527 цієї книжки надибається таке речення: „На тваринній фермі застосовується обов'язковий прийом телятницею новонародженого теляти від корови безпосередньо після отелення, а не від доярки у двотижневому віці".

(У. Д.)

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Ювілейна вистава книжки й преси** з нагоди 60-річчя українського поселення в Канаді влаштовується у Вінніпеґу. Спеціяльна виставкова комісія, на чолі з М. Погорецьким старається зібрати на цю виставку зразки всієї української продукції книжок і преси в Канаді за 60 років та дати її систематичний огляд.

● **Надзвичайним професором** аеродинаміки наіменувала наукова рада університету Нотр Дам, в стейті Індіяна, д-ра інж. Богдана Гнатюка, що як ДіПі приїхав минулого року з Німеччини.

● **„Карпатський Голос"** — новий журнал для „американських карпатських русинів-українців видаватиме в-во „Наш Ужгород", яке досі видало циклостилем чотирнадцять статтей на карпатоукраїнські теми для закарпатців в Америці.

● **Курс дипломатичних наук** плянує зорганізувати Інститут Заочного Навчання УВУ (Франція). Згідно з оголошеним зверненням Інституту, в обсяг курсу мають увійти такі предмети: 1. Повне вивчення французької або англійської мови. 2. Міжнародне публічне право. 3. Дипломатичне право. 4. Історія дипломатії. 5. Історія української дипломатії. 6. Українсько-польські і українсько-російські взаємини в минулому і тепер. 7. Основні поняття з конституційного права. Скрипти будуть видані тільки з предметів 5 і 6, а до всіх інших будуть подані заочникам джерела і підручники европейських авторів.

„Вони добре обзнайомлені з европейськими відносинами, але при цьому вони цілком свідомі того, що ми про них знаємо далеко менше, ніж про далекі муринські племена", пише Ганс Лосберґер у книзі про Україну „Країна чорнозему", що вийшла в Швайцарії у в-ві Павль Гаант (Берн). Він порівняно недавно подорожував по Україні і наведені його слова стосуються українців, з якими йому доводилось зустрічатися в УССР.

● **Статтю про сл. п. проф. Дмитра Дорошенка** помістив орган Асоціяції Американських Славістів „Вюлетень Аатсеел" (4., 1951, Филаделфія). Стаття називає проф. Дорошенка „визначним українським славістом" та висловлює співчуття УВАН, президентом якої був небіжчик.

● **16-літній Ігор Кошман** дістав $1000 стипендії із стипендійного Фонду Форда для навчання в університеті Колумбія у зв'язку з його видатними успіхами в гайскул, — повідомляє газета „Ютіка Дейлі Прес" в числі за 24 липня ц. р. Газета пише далі, що Ігор народився в Україні, відкіля втік від совєтського терору разом з батьком і матір'ю та прибув рік тому з Німеччини до ЗДА; що він здобув високі відмітки з математики в гайскул Проктор та що за короткий час він добре опанував англійську мову і вже знає історію Америки. На конкурсовому іспиті Ігор демонстрував вироблення синтетичного волокна та штучного шовку. Газета помістила також фото юнака. В Німеччині в таборі „Піртен II Ігор закінчив 7 клас народної школи.

ПРИЛАД ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ВОЄННИХ ПРОБЛЕМ

Дейтон, Огайо. — На повітряній базі Райт-Патерсон винайшли прилад, званий електронічним „стратегом", який допомагає передбачувати можливі воєнні втрати і тактичні виграші. Ген. Лейтон І. Дейвис, командант Технологічного Інституту в цій базі, працював над тим апаратом у вільний час і своїм коштом. Він назвав його „динамічною воєнною забавою". Тепер він учить на ньому офіцерів розв'язувати стратегічні проблеми. Економіст з університету Принстон, д-р Оскар Морґенстерн, простеживши дію цього апарату під час повітряних вправ, висловив думку, що ген. Дейвис переніс стратегію із царини здогадів у ділянку наукової аналізи.

КОМУНІСТИЧНА „МИРОВА" ПРОПАҐАНДА НА ФРОНТІ

Корея. — На поодиноких секторах корейського фронту червоні почали акцію в справі „неформального перемир'я" між самими вояками, пропонуючи їм спільні зустрічі на „нічийній території" між фронтовими лініями, замість патрульної акції та принагідних стрілів. В закликах, скерованих до „американських і британських старшин і вояків", говориться, що вони „змушені до ведення безглуздої, кривавої роботи, з кожночасною загрозою самому згинути", та пропонується їм спільні зустрічі з комуністами в невтральних зонах. Ця пропаґанда, виразно розрахована на послаблення моралі та боєвої готовости між аліянтськими вояками, не мала досі жадного успіху, бо кожний аліянтський вояк волить підходити до комуніста радше з готовим до стрілу крісом, ніж з білим прапором.

У ПІДНЕБЕСНИХ ВИСОТАХ НЕМА ЗАПАЛЕННЯ ЛЕГЕНІВ

Сан Антоніо, Тексас. — Якщо б люди жили на висоті 20,000 стіп, вони ніколи не мали б запалення легенів. Студії над цим перевів у Школі Літунської Медицини на майдані Рандолфа д-р Л. Джов Беррі з Брин Мавр Каледж з Пенсилвенії. Він ствердив, що повітря у високих надземних сферах утруднює запалення легенів, зате сприяє недузі тифу. Причину цього він бачить у зміні червоних тілець крови на висоті.

● **Перший раз вийшов на вершок гори МекКінлі в Алясці** гурт американців з 8 осіб під проводом Брадфорда Вашберна з Бостону. Гора висока на 20,270 стіп. Виправа забрала цілий місяць. Вершок гори надається на ядрові досліди.

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ В АМЕРИЦІ

Весняний равт Т-ва Українських Інженерів і Українського Лікарського Т-ва

Дня 19 травня 1951 р. відбувся в Ню Йорку в залях Бетовен Гол традиційний „Весняний Равт" Т-ва Українських Інженерів в Америці і Українського Лікарського Т-ва. Ця весняна забава дала нагоду до милої товариської зустрічі численно зібраним нашим лікарям та інженерам і їх родинам. Організація равту була в руках комітету під головуванням інж. Р. Баранського.

Лист Т-ва до Редакції журналу "The Military Engineer"

Орган Американського Т-ва Військових Інженерів "The Military Engineer", в якому співпрацюють найвидатніші представники американських військових кругів, в числі 293 за травень-червень 1951 помістив статтю п. Андрю Денні п. з. „Боротьба Совєтських Народів Проти Большевизму". Автор статті, за даними журналу, є керівником відділу російської мови при школі розвідки й військової поліції американської армії. У своїй статті, яка помітно відрізняється від інших статтей на ці теми в американській публіцистиці, п. Денні на підставі розгляду подій внутрі СССР за останніх 35 років доказує, що між „совєтськими масами' 'та їх володарями існує глибока прірва і ворожнеча і що таке відношення населення до режиму заважить на його майбутній поразці.

Ілюструючи свої твердження про протибольшевицький резистанс переважно російськими прикладами, автор згадує про протисовєтські рухи на Україні і Кавказі. Все ж таки вагу національної проблематики СССР автор при всьому своєму *намаганні до об'єктивности* — нажаль не вповні добачує, для цього бракує йому повнішої інформації.

Управа Т-ва Українських Інженерів в Америці вислала до Редакції журналу "The Military Engineer" — такого листа:

Шановний Пане:

В числі за травень-червень Вашого цінного журналу „Військовий Інженер" була вміщена дуже цікава й річева стаття п. Андрю Денні „Боротьба Совєтських Народів Проти Большевизму", в якій автор аналізує явища нам відомі і близькі, бо вони бизпосередньо стосуються також нашої старої батьківщини — України. Дехто з нас був безпосереднім учасником подій, які розглядає автор. Річевість і об'єктивність не часто трапляються в американській літературі про поневолені народи СССР і ця обставина ще більше підносить в наших очах вартість видатної статті п. Андрю Денні та заохочує нас подати деякі наші завваги до неї.

Автор слушно підкреслив цілий ряд найсуттєвіших моментів з історії СССР: швидке виявлення большевицької панівної верстви як аналогічної царській провідній верстві, з неминучим розривом із масами та ворожнечою мас до нової панівної кляси, незадоволення і спротив неросійських народів СССР, селянства, робітництва та інтелігенції і т. д. Таксамо вдала періодизація історичних процесів СССР та характеристика настроїв мас і поневолених народів ,зокрема підчас 2-*гої світової війни.*

Одначе ми дозволимо собі з цієї гарної нагоди зробити деякі доповнюючі зауваження, які може будуть незайві і для автора, що вивчає таку важливу для долі сучасного світу проблему.

Автор вживає термін „національні меншини" для означення неросійських народів СССР. Цей термін звичайно вживається до національних груп, що інкрустовані в однородний масив якоїсь нації, але він не відповідає націям, що живуть здавна на своїй території і насильно включені в якусь многонаціональну колоніяльну імперію. СССР — це яскраво-колоніяльна імперія а не національна держава, а поневолені в СССР нації — колонії, а не національні меншини.

Мешканці Індії ніколи не були „національною меншиною" Англії, навпаки, англійці являли собою „національну меншину' 'в Індії, так само, як росіяни являють собою національну меншину на Україні, яка в свою чергу знайшлася в положенні колонії Росії. З цього ніби незначного уточнення терміну випливають засадничі політичні висновки, особливо важливі на випадок війни з СССР.

Розуміння автором СССР чи Російської Імперії як національної держави заваджає йому в його добросовісних намаганнях висвітлити антибольшевицький резистанс підсовєтських народів. Відціля ряд неточностей у статті. Наприклад автор пише, що перший відкритий виступ проти большевицького уряду стався 15. листопада 1917 року, коли на півдні Росії вперше зорганізувалась якась російська добровольча антикомуністична армія. Що це за армія — автор точно не зазначає. Але ми знаємо, що на півдні, тобто на Україні перші антикомуністичні новозорганізовані збройні сили належали Українській Народній Республіці, яка була в безперервній боротьбі з большевиками від перших місяців 1917 року по 1920 рік. З перших же днів большевицького перевороту в Петрограді боротьба набрала збройних форм, Рада Народних Комісарів Росії оголосила формально *війну* Україні і послала свої війська проти неї.

Також і всі дальші етапи антибольшевицького резистансу в СССР автор ілюструє здебільша російськими прикладами (повстання Антонова, Кронштадт, московські процеси, Власов і т. д.), згадуючи поневолені народи і їх спротив лише загальними фразами і лише парою прикладів, що виглядають тільки ніби як додаток до основних російських. Не виключаючи російського спротиву большевизмові, ми все таки твердимо ,що основне вогнище і дійова сила антибольшевицького спротиву в СССР лежить поза етнографічними границями властивої Росії. Та коли навіть наскрізь самостійницьку Українську Повстанську Армію росіяни закордоном, в вслід за ними і західні народи часом подають як російський рух, то не дивно, що у світі не помічають ведучої ролі поневолених народів в загальному резистансі в СССР.

Автор сам почуває брак інформацій про ці справи, коли пише, що вони „чекають наших дальших студій". В автора, як і взагалі у світовій літературі про підсовєтський схід, ми не бачимо відбитку головного факту історії російської імперії за час від 1917-го року. А цей факт такий:

На підросійському сході відбуваються дві ворожі собі революції: російсько-большевицька і національно демократичні революції поневолених народів. Сили царату, Доброармії, Колчака — це була „третя сила минулого", доля якої була вже рішена в березні 1917 року. По перших місяцях революції 1917 року навколо Росії утворилося кільце національних держав раніше поневолених народів і першим завданням большевицької Москви було розбити ці молоді держави і рятувати імперію. Бо нова провідна імперська верства російських большевиків була прямим спадкоємцем царської. Війна Москви проти тих народів тривала в різних місцях до середини 20-тих років, тобто до 7 років .За офіційними совєтськими даними до російсько - совєтської імперії були включені: Білорусь — 1918 р., Азербайджан — 1920 р., Вірменія — 1920 р., Казахстан — 1920 р., Україна — 1920 р., Грузія — 1921 р., Узбекістан — частина території — 1920 р., а повністю 1925 р. і т. д. Період від 7 листопада 1917 року до зазначених дат збройного насильного включення поодиноких національних держав в російсько-совєтську імперію виповнений кривавою боротьбою, в якій російсько - білогвардійські сили (Добрармія Денікіна і т. д.) відограли ролю лише на кінцеву користь большевиків, заганяючи ніж у спину національно-визвольних рухів, які були єдиною реальною антитезою російського большевизму. Нажаль світова політична думка не реєструє виразно того першорядної історичної ваги факту.

Зазначувані автором факти спротиву російського народу (саратовсько-тамбовське повстання і т.д.) після 1921 року не повторялись ,тоді як на теренах поневолених народів збройні антибольшевицькі виступи не припиняються і досі. Українські дослідники склали описовий список таких збройних виступів на Україні до 1934 року і від 1941 аж до останнього часу (Українська Повстанська Армія). Деякі з подібних виступів на Кавказі та в Середній Азії автор згадує сам, але їх там значно більше. Ці речі дослідити дуже трудно, бо одна з головних функцій залізної заслони — закрити світові очі теж і на ці факти.

Національно-демократичні, революційно-визвольні рухи проти большевицької Москви ще з більшою і систематичнішою силою виявилися і виявляються сьогодні у соціяльно-економічних та культурних процесах в СССР. Згадки про те можна знайти і в совєтській пресі під такими кличками як „шумськізм" і „хвильовизм", „нацдемовщина", „паніслямізм", куркульство, „петлюрівщина" та всі інші „пережитки капіталізму в свідомості мас".

Зокрема військовим інженерам Америки було б цікаво знати, що серед підсовєтських військових інженерів з поневолених націй СССР цей національний спротив знаходить свій сильний відгук. Так наприклад українську авіяційно-конструкторську групу і школу Калініна, (що дала СССР перші моделі літаків К-5, К-7 та інші) знищено за „український націоналізм". Полковник Токаєв (осетин), видатний спеціяліст летунства, що втік закордон 1947 року описує чимало подібних явищ з Кавказу, яких можна б навести тут більше з усіх національних республік в СССР. Вже одна вдумлива аналіза на підставі документів офіційної політики, законодавства і розпоряджень Кремля виявляють безпосередньо і посередньо цей незаперечний факт соціяльно-економічного та культурно-політичного резистансу. Ці речі ще чекають на своїх дослідників, хоч ми вже тепер могли б посилатися на низку українських джерельних досліджень, здебільша, правда, неопублікованих через матеріяльну бідність еміграції.

Тут можна згадати теж спроби протиставити російському імперіялістичному большевизмові національні комунізми, які повели гостру боротьбу проти Кремля і, не діставши піддержки ззовні, були в СССР тотально винищені органами НКВД. Брак місця не дозволяє нам тут навести факти з України та інших національних республік СССР.

Національно-демократичні революції підросійських народів у боротьбі проти Кремля вже мають спроби свого інтеґрального як ідейного так і організаційного оформлення: З'їзд поневолених народів бувшої Росії в Києві 1917 року, ідея Хвильового про так званий „Азіятський Ренесанс", ідея панкавказької федерації вільних республік, міжнаціональні революційні організації поневолених в СССР народів — „Прометей", „Антибольшевицький Блок Народів", „Інтернаціонал Свободи" і т .і. Численні політичні еміґрації поневолених народів, не зважаючи на своє нуждение становище, саме в цьому напрямі скеровують свої зусилля. Нарада представників поневолених народів у Мюнхені дня 4 березня 1951 р., організована Українською Національною Радою, що становить собою центральну українську політичну репрезентацію на чужині (гляди „Ню Йорк Таймс, неділя 6. травня 1951 р.)

Звичайно, що автор, який мав до свого розпорядження головно російські джерела, не міг урахувати цих фактів і відтіля в нього головний акцент на російський, а не на поневолені народи. Певно, не зважаючи на всі намагання російської червоної чи білої — провідної верстви уніфікувати російський нарід своєю імпреіялістичною ідеологією і вихованням, етнографічна Росія не являє собою моноліту. 'Російський нарід поділяється на щонайменше дві природні групи: на провідну імперську російську верству (до якої треба зарахувати як теперішніх червоних володарів, так і білу російську еміґрацію) і на упосліджені напротязі віків тою верствою російські народні маси, що є сліпим знаряддям своїх провідників і відчувають, що ті не вміють і не хочуть забезпечити добробут і правдиву волю навіть своєму власному народові.

Але ця обставина ніяк не значить, що можна змішувати упривілеєний і панівний в СССР російський нарід взагалі з національно поневоленими народами. Ми хотіли б сподіватися, що великий клич національно-визвольних революцій та їхній штурм російської імперії струсне і тими народніми російськими масами і скаже їм — в їхньому власному справжньому інтересі відмовити послуху своїм імперіялістичним провідникам. Власне цей штурм російської імперії національно-визвольними революціями буде тим „зовнішнім струсом", про який говорить автор .

Але ми певно знаємо, що самі ж поневолені народи такого пробуджувального струсу не потребують, бо вони самі становлять собою активних збудників. Вони тільки чекають на відповідну нагоду і зрозуміння та підтримку вільного світу у своїх намаганнях до повалення російської тюрми народів та здійснення свого власного вільного й незалежного життя. Ці народи є отже природними готовими союзниками вільного світу. Як би не було їхніх національно - демократичних прагнень і боротьби, то, можливо Сталін мав би вже давно під своєю владою увесь евразійський континент без остачі.

З правдивою пошаною до Вас,
за Т-во Українських Інженерів в Америці

Мирослав Лепкалюк, голова

ОРГАНІЗАЦІЯ ЛИЦАРІВ КОЛУМБА ЗА ПРИПИНЕННЯ ЗВ'ЯЗКІВ З СОВЄТАМИ

Питсбург, Па. — Верховна Рада організації Лицарів Колумба звернулася до уряду Злучених Держав з домаганням порвати дипломатичні й торговельні зв'язки з Росією та її сателітами. В резолюції сказано, що в країнах, які можна вважати за „позбавлені охорони міжнародного права" основні права релігійної волі цинічно топчуться, свобода інформації придушується, а призначених журналістів переслідують і кидають до тюрми. Верховна Рада називає поіменні сателітів, а саме: Польщу, Чехословаччину, Болгарію, Румунію, і „опановану комуністами" Югославію.

● **250,000 незаконно перебуваючих чужинців в самому Ню Йорку** нараховує іміґраційна влада. Влада не дозволяє їх арештувати, доки не буде виготовлене обвинувачення проти кожного окремо.

● **Підводні судна могтимуть висилати керовані атомові стрільна,** виявляє команда фльоти. На будову таких суден візьмуть гроші з будівельної програми, ухваленої Конґресом на два роки коштом двох з половиною білїонів.

● **„Росіяни дуже завелись би, коли б напали на Америку тепер"** — запевнили військові провідники сенатську комісію. Це виявив голова підкомісії фондів, сен. Джозеф К. О' Магоні перед кореспондентами.

● **Неру здобув перемогу над головою конґресової урядової партії** П. Д. Тандоном, після того як вийшов з керівних органів тієї партії. По його доповіді на зборах членів партії, що є депутатами парляменту, ухвалена резолюція, яка підтримує вихід Неру з керівних органів партії задля ліпшого служіння партії і країні.

● **Державні високі військові урядовці,** а саме секретар армії Френк Пейс і голова ген. штабу армії ген. Лотон Коллінс, відбули наради з військовими урядовцями в Оттаві, у Канаді про спільні військові справи. Звідти вони поїдуть до Аляски.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

Дня 25. серпня помер в Савт Бруклині, проживши 67 років,

ПРОФ. ЄВГЕН ФОРОСТИНА

б. директор української гімназії в Стрию та б. довголітній диригент хору „Боян" в Стрию і Перемишлі. Парастас відбудеться у вівторок 28-го серпня в каплиці похоронного заведення Гелен Тшаска при 648 4-та евеню в Савт Брукліні, а похорони в середу, 29-го серпня в год. 9-тій рано з церкви св. О. Миколая при 19-тій вулиці і 5-тій евеню.

На ці сумні обряди запрошують Рідних, Друзів і Знайомих Покійного горем прибиті

Дружина, Діти і Внуки.

ТАРЗАН, ч. 2662. Тим часом як Д'Арнот прислухався.

"GET OUT BEFORE I KILL YOU!" LETHA WARNED GRIMLY. "WHEN I WANT YOUR HELP, I'LL LET YOU KNOW. NOW, GET OUT!"

„Забирайся, а то я вб'ю тебе!" — попередила гнівно Лета. — „Якщо я тебе потребуватиму, я тебе покличу. Тепер забирайся!".

"ROUGH ON THE BIT, EH?" HE CHUCKLED. "I LIKE 'EM THAT WAY. AND ABOUT SPLITTING THE TREASURE BETWEEN US--THINK IT OVER, BABY."

„Тримаєш на уздечці, га?", засміявся він. „Мені це подобається. А щодо поділу скарбу між нами... краще подумай про це, дівчисько".

ABOUT TO ENTER THE CABIN HE SHARED WITH TARZAN, D'ARNOT HEARD A DOOR CLOSE SOFTLY.

Коли він уже мав увійти до каюти, в якій він спав разом з Тарзаном, Д'Арнот почув як м'яко замкнулися двері.

"A SPITFIRE, THAT LETHA," WOLF MUTTERED. "MAYBE I'LL PLAY IT HER WAY, TILL SHE GETS THE GIMMICK. THEN----!"

„Зла кішка, ота Лета" — сказав сам до себе Волф. „Може справді я буду грати її гру, доки вона не дістане мапу або скарб. А потім...!